

بررسی عوامل مؤثر در جذب دانش‌آموزان دختر مدارس راهنمایی به نماز جماعت

کبری تقیان فیینی / کارشناسی حرفه و فن دانشگاه شهید مدنی قم
محمد عطارزاده / استادیار دانشگاه فرهنگیان قم

چکیده

این تحقیق به بررسی عوامل مؤثر در جذب دانش‌آموزان دختر به نماز جماعت در مدارس راهنمایی شهرستان کاشان می‌پردازد. در این تحقیق جامعه آماری مورد مطالعه ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان کلاس دوم و سوم راهنمایی مدرسه دخترانه عترة راوند از شهرستان کاشان در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ هستند.

در این تحقیق ۶۰ نفر از دانش‌آموزان به صورت تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شدند و از طریق پرسشنامه محقق ساخته، حاوی ۲۵ سؤال بسته پاسخ، در طیف پنج درجه‌ای لیکرت به اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق پرداخته شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، از روش‌های آمار توصیفی شامل جدول و درصد فراوانی، رسم نمودار و برای تبیین فرضیات تحقیق از روش‌های استنباطی غیر پارامتریک بر اساس نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شده است.

از یافته‌های پژوهش به دست می‌آید که عوامل ذیل، بر شرکت دانش‌آموزان در نماز جماعت تأثیر دارد: تبلیغات مناسب در جذب دانش‌آموزان به نماز جماعت، تشویق دانش‌آموزان در جذب به نماز جماعت، امکانات مطلوب در مدارس برای برگزاری نماز جماعت، توجه والدین به مسائل دینی و شرکت آنان در نماز جماعت، آگاهی بیشتر دانش‌آموزان از فواید نماز جماعت، گرایش مذهبی، اهمیت دادن والدین به نماز جماعت، تبلیغات مناسب و جذاب برای نماز، حضور مدیر، معاون و دبیران در نماز جماعت مدرسه، ارتباط صمیمی با امام جماعت و بعکس، مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان در نماز جماعت.

کلیدواژه‌ها: دانش‌آموز، نماز جماعت، مدرسه، دوره راهنمایی، انگیزه، شرکت.

مقدمه

نماز میراث تمامی انبیاست. هر پیامبری که مبعوث به رسالت شد، انسان‌ها را به نماز دعوت کرد و به آن سفارش نمود. قرآن کریم در سوره آیه ۳۱ «مریم» از دعوت به نماز حضرت عیسی علیه‌السلام و در آیات بعد از دعوت، به نماز حضرت اسماعیل علیه‌السلام یاد کرده است. در سوره طه خداوند به پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «خانواده و پیروان خود را به نماز امر کن و در این دعوت شکیبا باش.» حضرت علی علیه‌السلام فرمودند: «آگاه باش که هر عملی از تو در گرو نماز است.» (نهج البلاغه، نامه ۲۷)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «اگر تعداد نمازگزاران صفوف جماعت از ده نفر فراتر رود، پاداش هر رکعت آن، آن قدر زیاد می‌گردد که حتی اگر تمام آسمان‌ها کاغذ شود و دریاها مرکب، و همه درختان قلم گردند و همه فرشتگان مأمور نوشتن آن، نمی‌توان پاداش آن را ثبت نمود و پاداش آن فقط در خور محاسبه ذات بیکران الهی است.» در حدیث دیگر، آن حضرت فرمودند: «هر کس مقید به حضور در نماز جماعت تحت هر شرایطی باشد، از پل صراط همچون برق عبور می‌کند و به بهشت نایل می‌گردد.» خانواده‌ای که اعضای آن با برپایی نماز به طهارت درونی خود می‌پردازند پشتوانه محکمی برای معنویت است که در مقابل ناملایمات زندگی آنها را حمایت می‌کند. چنین افرادی از نظر روحی، توکل به خدا و اعتماد به نفس دارند و در مقابل مصائب و مشکلات خود را نمی‌بازند. (ماهنامه رشد، ۱۳۹۰) فضای داخلی مدرسه در ایجاد شخصیت و نگرش‌های دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد و به طور غیر مستقیم، آنان را به سوی فراگیری آموزش‌های دینی هدایت می‌کند. نصب احادیث و آیات قرآنی در تابلو اعلانات، پخش اذان، نصب تابلوهای خطاطی و نقاشی با محتوا و ماهیت دینی و برگزاری مسابقات فرهنگی با موضوع‌های دینی در سطح مدرسه، در تربیت دینی دانش‌آموزان بسیار مؤثر است. برگزاری نماز جماعت در مدرسه، از اقدامات بسیار مؤثر در گسترش فرهنگ مسجد و نماز جماعت است. در مدرسه هنگامی که نوجوانان و جوانان، در موقعیت‌های

مختلف اوقات تحصیل، هنگام شنیدن اذان، در کلاس یا در راهرو مدرسه بدون هیچ تکلفی، مشاهده کنند که معلمان و مربیان مشتاقانه به سوی نماز می‌شتابند، در اثر احساس همانندسازی به شوق و رغبت در می‌آیند و به اقامه نماز گرایش فزون‌تری پیدا می‌کنند. بهتر است در مدرسه پیش از شروع نماز یا حتی قبل از رفتن به نماز هفتگی جمعه، برنامه‌هایی تدارک دیده شود که زمینه‌ساز احساسی خوشایند برای دانش‌آموزان باشد، تا عزم و اراده و رغبت و انگیزه لازم برای انجام این فریضه، با طیب خاطر در آنان پدید آید. هر قدر شخصیت الگوهای تربیتی و پرورشی برای دانش‌آموزان، محبوب و دوست داشتنی‌تر باشد، تأثیرپذیری آنها افزایش می‌یابد. روشن است که هرگز نباید به اجبار و تحمیل و فشار، دانش‌آموزان را به انجام فریضه نماز وادار کنیم. در عوض، شایسته است بیش از هر چیز، جاذبه‌های رفتار خود را در بیان ارزش‌ها، با فراهم کردن مقدمات نماز افزایش دهیم. اگر چنین فضایی بر مدارس حاکم باشد، روحیه معنوی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد و در نمازخانه مدرسه ارتباط شوق آمیز همسالان گسترش می‌یابد.

روش تحقیق

این تحقیق بر مبنای هدف از نوع تحقیقات کاربردی است. زیرا هدف آن پیدا کردن راه حل برای مسائل واقعی و توسعه دانش در زمینه جذب دانش‌آموزان به نماز جماعت است. به بیان دیگر، انگیزه اصلی تحقیق پاسخ‌گویی به نیازهای دیگران و حل مشکلات و استفاده مستقیم از نتایج تحقیق است. (حسن زاده، ۱۳۹۰، ص ۱۳۹) روش تحقیق توصیفی - زمینه‌یابی است. محقق به دنبال توصیف دقیق آنچه هست و مشاهده پدیده‌ها به منظور معنا دادن به جنبه‌های مختلف اطلاعات جمع‌آوری شده می‌پردازد. از این رو، برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شده است. جامعه آماری مورد مطالعه ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان کلاس دوم و سوم راهنمایی مدرسه دخترانه عترت راوند از شهرستان کاشان در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ هستند که از میان آنها ۶۰ نفر بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. دانش‌آموزان به دو دسته تقسیم شدند؛ دسته اول، دانش‌آموزانی که در نماز جماعت

به طور فعال شرکت می کردند و دسته دوم، دانش آموزانی که به ندرت در نماز جماعت شرکت می کردند. سپس ۳۰ نفر به طور تصادفی از بین هر دسته انتخاب شدند.

ابزارها و روش های جمع آوری داده ها

نوع ابزار استفاده شده برای جمع آوری داده ها در این تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته است که شامل ۲۵ سؤال با مقیاس پنج درجه ای لیکرت در مورد عوامل جذب دانش آموزان به نماز جماعت است. سؤالات بر اساس اهداف تحقیق برای بررسی عوامل مؤثر در جذب دانش آموزان به نماز پرسشنامه محقق ساخته طراحی و دیدگاه دانش آموزان مورد بررسی قرار گرفته است. از آمارهای توصیفی به منظور تدوین و تنظیم جداولها توزیع فراوانی و درصد فراوانی و رسم نمودار استفاده شده است. همچنین برای فرضیه های تحقیق از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شده است.

در بررسی اعتبار (روایی) ابزار پژوهش از روش اعتبار محتوا استفاده شده است. نتایج به دست آمده با استفاده از اعتبار محتوا نشان داد ابزار پژوهش همان عواملی را که انتظار می رفته است سنجیده و به همین دلیل از اعتبار لازم برخوردار است. در مورد سنجش میزان پایایی ابزار پژوهش به روش ضریب آلفای کرونباخ توسط نرم افزار آماری SPSS محاسبه شد. میزان آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۳۵، به دست آمد که نشان دهنده همسانی درونی بالای ابزار می باشد.

آزمون فرضیات و یافته ها

فرضیه شماره (۱) : تبلیغات در گرایش به نماز جماعت در مدارس تأثیر دارد.

Correlations

			تبلیغات
مقدار ضریب همبستگی	شرکت در نماز و	ضریب همبستگی	.559**
P_Value	تبلیغات	اسپیرمن	.000
مقدار ضریب همبستگی			**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتایج به دست آمده از نرم‌افزار نشان می‌دهد که درجه معناداری برای این سؤال پژوهش برابر با (۰/۰۱) است و میزان خطای پذیرفته شده در آن (۰/۰۵) است. با توجه به P_Value به دست آمده در جدول که کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد، نتیجه می‌گیریم تبلیغات در گرایش به نماز جماعت در مدارس تأثیر دارد. فرضیه شماره (۲) : امکانات نمازخانه مدارس در گرایش دانش‌آموزان به نماز جماعت مؤثر است.

Correlations

		امکانات
ضریب همبستگی اسپیرمن	مقدار ضریب همبستگی	.468**
	شرکت در نماز و امکانات	P_Value
	مقدار ضریب همبستگی	.000
		**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتایج به دست آمده از نرم‌افزار نشان می‌دهد که درجه معناداری برای این سؤال پژوهش برابر با (۰/۰۱) است و میزان خطای پذیرفته شده در آن (۰/۰۵) است. با توجه به P_Value به دست آمده در جدول که کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد، نتیجه می‌گیریم امکانات نمازخانه مدارس در گرایش دانش‌آموزان به نماز جماعت تأثیر دارد.

فرضیه شماره (۳) : گرایش‌های مذهبی پدر و مادر، در اهمیت دادن دانش‌آموزان به نماز جماعت مدارس مؤثر است.

Correlations

		گرایش
ضریب همبستگی اسپیرمن	مقدار ضریب همبستگی	.441**
	شرکت در نماز و گرایش	P_Value
	مقدار ضریب همبستگی	.000
		**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتایج به دست آمده از نرم افزار نشان می دهد که درجه معناداری برای این سؤال پژوهش برابر با (۰/۰۱) است و میزان خطای پذیرفته شده در آن (۰/۰۵) است. با توجه به P_Value به دست آمده در جدول که کوچک تر از ۰/۰۵ می باشد نتیجه می گیریم گرایش مذهبی پدر و مادر در اهمیت دادن دانش آموزان به نماز جماعت تأثیر دارد.

فرضیه شماره (۴): میزان آگاهی دانش آموزان از فواید شرکت در نماز جماعت، در گرایش آنان به نماز جماعت مدارس تأثیر مثبت دارد.

Correlations

			آگاهی
ضریب همبستگی اسپیرمن	شرکت در نماز و آگاهی	مقدار ضریب همبستگی P_Value	.533**
		مقدار ضریب همبستگی	.000
			**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتایج به دست آمده از نرم افزار نشان می دهد که درجه معناداری برای این سؤال پژوهش برابر با (۰/۰۱) است و میزان خطای پذیرفته شده در آن (۰/۰۵) است. با توجه به P_Value به دست آمده در جدول که کوچک تر از ۰/۰۵ می باشد، نتیجه می گیریم میزان آگاهی دانش آموزان از فواید شرکت در نماز جماعت در گرایش آنان به نماز جماعت مدارس تأثیر دارد.

فرضیه شماره (۵): تشویق، در شرکت دانش آموز در نماز جماعت مدرسه مؤثر هستند.

Correlations

			تشویق
ضریب همبستگی اسپیرمن	شرکت در نماز و تشویق	مقدار ضریب همبستگی P_Value	.565**
		مقدار ضریب همبستگی	.000
			**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

توجه به P_Value به دست آمده در جدول که کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد، نتیجه می‌گیریم که تشویق، در شرکت دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه تأثیر دارد. فرضیه شماره (۶): شخصیت امام جماعت و نوع ارتباط او با دانش‌آموزان در شرکت آنان در نماز جماعت تأثیر دارد.

Correlations

			امام جماعت
ضریب همبستگی اسپیرمن	شرکت در نماز و امام جماعت	مقدار ضریب همبستگی P_Value	.611**
		مقدار ضریب همبستگی	.000
			**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتایج به دست آمده از نرم‌افزار نشان می‌دهد که درجه معناداری برای این سؤال پژوهش برابر با (۰/۰۱) است و میزان خطای پذیرفته شده در آن (۰/۰۵) است. با توجه به P_Value به دست آمده در جدول که کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد، نتیجه می‌گیریم شخصیت امام جماعت و نوع ارتباط او با دانش‌آموزان در شرکت آنان در نماز جماعت تأثیر دارد.

فرضیه شماره (۷) : مشارکت دادن دانش‌آموزان در مسئولیت برگزاری نماز جماعت، در افزایش علاقه آنان به شرکت در نماز جماعت مدرسه مؤثر است.

Correlations

			مسئولیت
ضریب همبستگی اسپیرمن	شرکت در نماز و مسئولیت	مقدار ضریب همبستگی P_Value	.398**
		مقدار ضریب همبستگی	.002
			**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتایج به دست آمده از نرم‌افزار نشان می‌دهد که درجه معناداری برای این سؤال پژوهش برابر با (۰/۰۱) است و میزان خطای پذیرفته شده در آن (۰/۰۵) است. با توجه به P_Value به دست آمده در جدول که کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد، نتیجه

می‌گیریم مشارکت دادن دانش‌آموزان در مسئولیت برگزاری نماز جماعت در افزایش علاقه آنان به شرکت در نماز جماعت مدرسه تأثیر دارد. فرضیه شماره (۸): حضور مدیر، معاونان، دبیران و اولیای دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه، می‌تواند بر شرکت دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه مؤثر باشد.

Correlations

		حضور مدیر و معاونان
ضریب همبستگی اسپیرمن	مقدار ضریب همبستگی شرکت در نماز و حضور مدیر و معاونان	.619**
	P_Value	.000
	مقدار ضریب همبستگی	**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتایج به دست آمده از نرم‌افزار نشان می‌دهد که درجه معناداری برای این سؤال پژوهش برابر با (۰/۰۱) است و میزان خطای پذیرفته شده در آن (۰/۰۵) است. با توجه به P_Value به دست آمده در جدول که کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد، نتیجه می‌گیریم که حضور مدیر، معاونان، دبیران و اولیا در نماز جماعت مدرسه در گرایش به نماز جماعت در مدارس تأثیر دارد.

بحث و تفسیر نتایج

بر اساس یکی از نتایج این پژوهش، تبلیغات در گرایش به نماز جماعت در مدارس تأثیر مثبت دارد. دکتر محسن ایمانی (۱۳۸۲) در مقاله خود می‌گوید: وقتی اثر تبلیغ در گرایش انسان‌ها به مسلک و مرام‌های مختلف و حتی خرید اجناس این‌قدر مؤثر است، پس با استفاده از تبلیغات، می‌توانیم کودکان را به سوی نماز و عبادت جذب کنیم. آقای الهی دوست (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان «راهکارهای ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان، برای شرکت در نماز جماعت» به این نتیجه رسیده است که در مناسبت‌های مختلف و به اقتضای موضوع، باید اقدام به تبلیغات گسترده نماییم. در

تحقیقی که توسط ملکی توانا (۱۳۸۹) با عنوان «بررسی عوامل مؤثر در جذب دانش‌آموزان دختر به نماز جماعت» انجام گرفته است، اطلاعات به دست آمده مشخص می‌کند که تبلیغات مناسب و جذاب برای نماز جماعت، اثر خوبی بر جذب دانش‌آموزان به نماز جماعت مدرسه دارد؛ زیرا ۷۶/۵ درصد دانش‌آموزان بر تبلیغات مناسب تأکید کرده‌اند. بنابراین، با توجه به استدلال‌های ذکر شده، می‌توان ادعا داشت که یافته‌های پژوهش حاضر، با یافته‌های پژوهشی ایمانی، الهی دوست، ملکی توانا همخوانی دارد.

یافته دیگر این پژوهش نشانگر این است که امکانات نمازخانه مدارس در گرایش دانش‌آموزان به نماز جماعت مؤثر است. ملکی توانا (۱۳۸۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که امکانات نمازخانه از جمله روشنایی و نور نمازخانه و نیز سرویس‌های بهداشتی کافی و نظافت و زیبایی نمازخانه بر حضور دانش‌آموزان تا حدی تأثیر دارد. پور فیضی (۱۳۹۱) در تحقیقی با عنوان «افزایش انگیزه دانش‌آموزان به نماز» به این نتیجه رسیده است که دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پرسشنامه، ۸۳/۳۳ درصد «خیلی زیاد»، ۳/۳۳ درصد «زیاد»، ۶/۶۶ درصد «کم» و ۶/۶۶ درصد «خیلی کم» را انتخاب کردند. پس می‌توان نتیجه گرفت که بین نمازخانه جذاب و افزایش انگیزه دانش‌آموزان به نماز رابطه معنی‌داری وجود دارد. حمیدزاده در تحقیق خود یکی از علل عدم حضور دانش‌آموزان در نماز جماعت را نداشتن امکانات خوب و مناسب و سرویس‌های بهداشتی، نداشتن سجاده و جاکفشی و جا مهری مناسب در نمازخانه، نداشتن ظاهر مناسب نمازخانه و بد بو شدن آن از طریق جوراب دانش‌آموزان بیان کرده است و در تحقیق دیگری که در مجله تربیت (۱۳۸۹) توسط دو نفر فرهنگی انجام گرفته است، در پاسخ به این سؤال که «چرا نماز نمی‌خوانید؟» دانش‌آموزان یکی از علل را نمازخانه و موکت‌های کثیف ذکر کرده‌اند. بنابراین، این یافته پژوهشی با توجه به استدلال‌های ذکر شده در یافته‌های پژوهشی ملکی، پور فیضی، و مجله تربیت همخوانی دارد.

یافته دیگر این پژوهش نشانگر آن است که (گرایش‌های مذهبی پدر و مادر، در اهمیت دادن دانش‌آموزان به نماز جماعت مدارس مؤثر است. علما (۱۳۸۸) در تحقیق خود، یکی از علل عدم شرکت دانش‌آموزان در نماز جماعت را عدم توجه والدین به نماز بیان کرده است. در تحقیقی که توسط پور فیضی (۱۳۹۱) انجام گرفته است، دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پرسشنامه، فرضیه «بین نقش والدین و افزایش انگیزه دانش‌آموزان به نماز رابطه وجود دارد» را اینگونه انتخاب کردند: ۶۶/۶۶ درصد «خیلی زیاد»، ۲۶/۶۶ درصد «زیاد»، ۳/۳۳ درصد «کم» و ۳/۳۳ درصد «خیلی کم». ملکی توانا در تحقیق خود در مورد این فرضیه می‌نویسد: به ترتیب، توصیه‌های والدین در رابطه با نماز جماعت به حضور دانش‌آموزان در نماز جماعت با ۳۹ درصد فراوانی، و تشویق‌های والدین بر حضور دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه با ۸۵ درصد فراوانی و میزان تاثیر شرکت دانش‌آموزان در مجالس مذهبی با حضور آنان در نماز جماعت با ۷۲ درصد فراوانی تأثیر دارد. بنا براین، این یافته پژوهشی با توجه به استدلال‌های ذکر شده در یافته‌های پژوهشی ملکی، پور فیضی، و علما همخوانی دارد.

یافته دیگر این پژوهش نشانگر آن است که میزان آگاهی دانش‌آموزان از فواید شرکت در نماز جماعت، در گرایش آنان به نماز جماعت مدارس تأثیر مثبت دارد. حیدری (۱۳۸۹) در مقاله خود یکی از راه‌های جذب به نماز را بیان آثار نماز برای کودکان (از جمله: نماز باعث جلوگیری از غرور، جلب رحمت پروردگار، نزدیکی با خدا و... می‌شود)، نام برده است. ملکی (۱۳۸۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که دسترسی به کتاب‌های مربوط به نماز جماعت در کتابخانه مدرسه می‌تواند بر حضور دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه مؤثر باشد. (۵۰ درصد دانش‌آموزان موافق با این امر هستند) علما در پایان‌نامه خود، یکی از علل عدم شرکت در نماز را عدم دانستن فایده و اثرات نماز در زندگی دانش‌آموزان دانسته است. بنا براین، این یافته پژوهشی با توجه به استدلال‌های ذکر شده در یافته‌های پژوهشی ملکی، حیدری، و علما همخوانی دارد.

یافته دیگر این پژوهش نشانگر آن است که تشویق در شرکت دانش‌آموز در نماز جماعت مدرسه مؤثر است. حمیدزاده، یکی از علل عدم حضور دانش‌آموزان در نماز جماعت را عدم تشویق مکرر دبیران به نماز و اهمیت آن دانسته است. حیدری (۱۳۸۹) یکی از راه‌های جذب دانش‌آموزان به نماز را استفاده از تشویق و تحسین بیان کرده است. پور فیضی (۱۳۹۱) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که فرضیه «از دیدگاه دانش‌آموزان، بین تشویق و افزایش انگیزه آنها به نماز رابطه وجود دارد»، با ۹۶/۶۶ درصد «خیلی زیاد»، ۳/۳۳ درصد «زیاد» و ۳/۳۳ درصد «کم» تأیید شد. ملکی در تحقیق خود آورده است که تشویق‌های معلمان مدرسه بر حضور دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه نیز تأثیر دارد. (۷۳ درصد دانش‌آموزان موافق این مسئله بوده‌اند). همتی (۱۳۹۱) یکی از راه‌های شرکت در نماز جماعت را استفاده از تشویق، اهدای جوایز و بخش شیرینی در مواقع لزوم، همچنین برگزاری مسابقه، خواندن شعر و قصه‌گویی بین بعضی از نمازها دانسته است. بنا براین، این یافته پژوهشی با توجه به استدلال‌های ذکر شده در یافته‌های پژوهشی ملکی، حیدری، پور فیضی، و همتی همخوانی دارد.

یافته دیگر این پژوهش نشانگر آن است که فرضیه «شخصیت امام جماعت و نوع ارتباط او با دانش‌آموزان در شرکت آنان در نماز جماعت تأثیر دارد»، ملکی در تحقیق خود نوشته است که «شخصیت امام جماعت و نوع ارتباط او با دانش‌آموزان در شرکت آنان در نماز جماعت تأثیر دارد»، با ۹۹ درصد اطمینان تأیید شد. پور فیضی (۱۳۹۱) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که «از دیدگاه دانش‌آموزان، بین حضور روحانی در نماز جماعت مدرسه و افزایش انگیزه آنها به نماز جماعت رابطه وجود دارد». آقای داود راعی در وبلاگ خود در مقاله‌ای تحت عنوان «راه‌های علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به نماز»، یکی از راه‌های جذب دانش‌آموزان به نماز جماعت را ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری امام جماعت مساجد و مدارس دانسته است. خلق و خوی نیکوی امام مسجد و مهارت اجتماعی او در برقراری ارتباط با نمازگزاران فوق‌العاده مؤثر است. بنابراین، این یافته پژوهشی با

توجه به استدلال‌های ذکر شده در یافته‌های پژوهشی ملکی، راعی، و پور فیضی همخوانی دارد.

یافته دیگر این پژوهش نشانگر آن است که مشارکت دادن دانش‌آموزان در مسئولیت برگزاری نماز جماعت، در افزایش علاقه آنان به شرکت در نماز جماعت مدرسه مؤثر است. ملکی (۱۳۸۹) در تحقیق خود در مورد این فرضیه به این نتیجه رسیده است که «دادن مسئولیت نماز جماعت به دانش‌آموزان» (۹۰ درصد) در افزایش علاقه دانش‌آموزان به شرکت نماز جماعت مدرسه مؤثر است. الهی دوست (۱۳۸۷) یکی از راه‌های جذب دانش‌آموزان را تقسیم مسئولیت به صورت چرخشی، به گونه‌ای که تمام دانش‌آموزان در برگزاری نماز سهیم باشند، دانسته است. پس، این یافته پژوهشی با یافته‌های پژوهشی ملکی و الهی دوست همخوانی دارد.

یافته دیگر این پژوهش نشانگر آن است که حضور مدیر، معاونان، دبیران و اولیای دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه، می‌تواند بر شرکت دانش‌آموزان در نماز جماعت مدرسه مؤثر باشد. ملکی (۱۳۸۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که حضور مدیر، معاون و دبیران در نماز جماعت مدرسه تأثیر خوبی بر شرکت دانش‌آموزان دارد. پور فیضی (۱۳۹۱) در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پرسشنامه، شرکت معلمان و کارکنان در افزایش انگیزه آنها را ۷۳/۳۳ درصد «خیلی زیاد»، ۱۶/۶۶ درصد «زیاد»، ۳/۳۳ درصد «کم» و ۶/۶۶ درصد «خیلی کم» بیان نمودند. الهی دوست یکی از دلایل عدم شرکت دانش‌آموزان به نماز را اهمیت ندادن به نماز مدرسه، از طرف معلمان و کادر مدرسه و عدم شرکت آنان در نماز دانسته است. پس، این یافته پژوهشی با یافته‌های پژوهشی ملکی و الهی دوست همخوانی دارد.

پیشنهادهای تحقیقاتی

۱. در مدرسه باید تبلیغات فعالی در مورد نماز جماعت انجام شود. می‌توان برای انجام این کار از دانش‌آموزان استفاده کرد.

۲. والدین باید ضمن حضور در نماز جماعت مساجد، فرزندانشان را به شرکت در نماز جماعت تشویق کنند.
۳. مدیر، معاون، مربی پرورشی و سایر معلمان باید به نماز جماعت اهمیت داده و در نماز جماعت حضور فعال داشته باشند.
۴. بردن دانش‌آموزان به اردو، مجالس و مراسمی که با نماز ارتباط دارد. (مثل نماز جمعه، دعا و...) در این زمینه مؤثر است.
۵. دانش‌آموزانی که در نماز جماعت شرکت می‌کنند در جلوی صف مورد تشویق و تحسین قرار گیرند.
۶. بعضی از روزها به طور تصادفی به دانش‌آموزان شرکت‌کننده در نماز جماعت هدایایی داده شود.
۷. امام جماعتی که برای اقامه نماز دعوت می‌شود باید از ظاهری آراسته، اخلاق نیکو و صورت خندان برخوردار باشد و ویژگی‌های نوجوان و جوان را بشناسد. همچنین با سخنرانی‌های زیبا و جذاب برای دانش‌آموزان در بین نماز مسابقاتی را مطرح کرده و به افراد برنده جوایزی را اهدا نماید.
۸. بعضی از مسئولیت‌ها و اداره بعضی از فعالیت‌ها به شرکت‌کنندگان در نماز جماعت سپرده شود.
۹. نمازخانه، زیبا، تمیز و متناسب با ظرفیت دانش‌آموزان باشد و در آن، جملات زیبا و احادیث امامان در مورد نماز نصب شود.
۱۰. نمازخانه باید مجهز به جاکفشی، جامه‌ری، کتابخانه و وسایل گرمایشی و سرمایشی باشد.
۱۱. برنامه‌ای باید ترتیب داده شود تا احکام نماز برای دانش‌آموزان بیان شود و دانش‌آموزان با سؤال و پرسش، اشکالات خود را برطرف کنند.
۱۲. معلمان با استفاده از هر فرصتی در کلاس، در مورد نماز جماعت و آثار و فواید آن برای دانش‌آموزان صحبت کرده یا داستان‌هایی را برای آنها بیان کنند.

فهرست منابع

- ۱- ایمانی، محسن؛ «نماز خواندن کودک و نقش ما در تربیت عبادی او»، پیوند، ۲۹۰، صص ۱۱-۱۶، ۱۳۸۲.
- ۲- امام جمعه، سیدمحمدرضا و همکاران؛ «نماز در آئینه پژوهش»، ماهنامه تربیت، وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۸.
- ۳- بهشتی، محمدحسین، سرود یکتا پرستی، بنیاد نشر و آثار اندیشه‌های شهید آیت‌الله بهشتی، ۱۳۷۸.
- ۴- سرلک، ناهید، ماهنامه تربیت، وزارت آموزش و پرورش، شماره ۲۴۱، ۱۳۸۹.
- ۵- سیدکاظمی، عالمه، پنجره‌ای روبه آفتاب، تهران، انتشارات علم و دانش، ۱۳۸۸.
- ۶- حسن زاده، رمضان، روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، نشر ساوالان.
- ۷- حیدری، غلامحسین، «روش‌های دعوت کودکان و نوجوانان به نماز در خانواده»، پیوند، ۳۳۰ و ۳۳۱، ۱۳۸۶.
- ۸- حمیدزاده خنکدار، مریم، خلاصه تجربه‌های برتر مربیان و معلمان.
- ۹- راعی، داوود، پنجره‌ای روبه آفتاب، تهران، انتشارات علم و دانش، ۱۳۸۸.
- ۱۰- قران کریم، ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای، چاپ دوم، انتشارات نسیم حیات، ۱۳۸۰.
- ۱۱- قائمی، علی، هدایت نوجوان به سوی نماز، تهران، ناشر طرح اقامه نماز، ۱۳۷۱.
- ۱۲- طباطبایی، سید محمدحسین، تفسیر المیزان (۲۰ جلدی)، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی، ۱۳۶۳.
- ۱۳- مجیدی، مهران، ماهنامه آموزشی- تربیتی پیوند، شماره ۳۸۰، ۱۳۹۰.
- ۱۴- محمدیان، بهرام، ماهنامه رشد مدیریت مدرسه، شماره ۷۸، ۱۳۹۰.
- ۱۵- مرادی، امیر، ماهنامه پرورشی تربیت، شماره ۲۴۰، ۱۳۸۹.
- ۱۶- نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، چاپ اول، انتشارات مؤمنین، ۱۳۷۹.